

DEZVOLTAREA ECONOMIEI SOCIALE PRIN UNITĂȚI PROTEJATE AUTORIZATE

Raport de cercetare
Iași, 2014

PROGRAMUL DE COOPERARE ELVEȚIANO-ROMÂN
SWISS-ROMANIAN COOPERATION PROGRAMME

Acest raport a fost realizat în cadrul proiectului „Construim durabil prin economie socială”, implementat de Fundația „Alături de Voi” România, în parteneriat cu DGASPC Iași și derulat în perioada iulie 2013 – decembrie 2014.

Proiectul este co-finanțat printr-un grant din partea Elveției prin intermediul Contribuției Elvețiene pentru Uniunea Europeană extinsă.

ECHIPA DE CERCETARE:

Angela Achiței
Mihaela Munteanu
Ramona Marian
Manuela Iftimoaei
Ana Drelea

Mulțumim tuturor reprezentanților unităților protejate autorizate pentru amabilitatea de a completa chestionarul și de a fi parte din acest demers!

CUPRINS

Introducere

1. Unitățile protejate – structuri de economie socială	7
2. Scopul cercetării	15
3. Metodologia cercetării	16
3.1. Participanți	16
3.2. Instrument	17
3.3. Procedura de lucru	18
3.4. Rezultate	20
4. Concluzii	35
5. Bibliografie	

INTRODUCERE

Proiectul „Construim durabil prin economie socială”, care se derulează în perioada iulie 2013 – decembrie 2014, a permis Fundației „Alături de Voi” România (ADV România) să contribuie la dezvoltarea sectorului de economie socială. Prezenta cercetare se încadrează în acest demers care surprinde o etapă a dezvoltării unui sector aparte – economia socială, cu o dinamică interesantă și care reprezintă o soluție bună pentru comunitate, deoarece generează venit/profit și creează locuri de muncă, în contextul în care șomajul, excluziunea socială și migrația persoanelor este în creștere.

Cu o bogată experiență în domeniu, ADV România și-a fixat în cadrul acestui proiect drept obiectiv general promovarea structurilor economiei sociale ca instrumente flexibile și durabile pentru dezvoltarea economică și pentru crearea de locuri de muncă la nivel național. De asemenea, și-a propus consolidarea ONG-urilor care oferă servicii directe grupurilor expuse riscului de excluziune socială, dar și a rolului acestora în formularea de politici publice, lobby și advocacy în domeniul economiei sociale și a finanțării/subvenționării sectorului.

Fundația furnizează de peste 7 ani programe de economie socială și desfășoară și o amplă activitate de lobby și advocacy în direcția extinderii acestui sector, fiind membră a unor rețele cu puternic impact la nivel național: RISE – Rețeaua Română a Întreprinderilor Sociale de Inserție, Coaliția ONG pentru Fonduri Structurale (în ambele ADV fiind membru fondator) și Coaliția Economiei Sociale. ADV România a contribuit la realizarea proiectului de lege pe economie socială, fiind unul dintre promotorii includerii în mod expres a unităților protejate în proiectul de lege pe economie socială și militant pentru deblocarea Axei 6.1. destinate finanțării programelor de economie socială prin Fondul Social European.

ADV România desfășoară activitățile de advocacy la nivel local și regional și prin intermediul Comisiei ONG Iași din cadrul Consiliului de Dezvoltare Economică și Socială a județului Iași și Grupul pe „incluziune” a Comitetului regional de programare a fondurilor structurale 2014-2020 Nord Est.

La începutul anului 2014, ADV România, împreună cu FDSC au realizat un demers comun, implicând parlamentarii din Iași în modificarea Legii IMM-urilor prin includerea ONG-urilor cu activitate economică în rândul IMM-urilor, pentru crearea unui echilibru

între obligațiile pe care le aveau până în prezent și facilitățile care erau disponibile doar pentru sectorul IMM. Prin aprobarea acestei modificări, s-au creat, în mod direct, o serie de avantaje, inclusiv pentru unitățile protejate înființate și gestionate de către ONG-uri, precum:

- reducerea la jumătate a criteriului de a avea o anumită cifră de afaceri pentru condiția de eligibilitate de a participa la licitații publice;
- reducerea la jumătate a garanției de participare la licitații și de bună execuție a contractelor;
- acces la finanțare pentru dezvoltare: fonduri destinate pentru start-up-uri, scheme de ajutor de stat și de minimis, fonduri structurale pe axe dedicate sectorului IMM.

Fundația „Alături de Voi” România (ADV România) este o organizație neguvernamentală cu activitate complexă, de la asistență psiho-socială pentru persoanele cu dizabilități, inclusiv HIV/SIDA și până la economie socială. Fundația deține Centru Național de Economie Socială la Iași și centre de resurse în domeniu, în Constanța și Tg. Mureș, precum și un centru de resurse on-line www.ropes.ro (Produs în Economia Socială din România).

ADV România este prima organizație din țară care a înființat 3 unități protejate autorizate Util Deco, în care a creat 36 locuri de muncă protejate pentru persoane cu dizabilități, inclusiv seropozitive HIV.

Util Deco realizează producție și servicii în domeniile: multiplicare printuri, ateliere specializate pe legătorie manuală, artă meșteșugărească și pictură, confecționare lumânări, servicii de arhivare și depozitare documente, personalizare, croitorie (echipamente de lucru și de protecție, confecționare tricouri, lenjerii de pat și fețe de masă pentru hoteluri/pensiuni, ș.a.), organizare de evenimente (conferințe, traininguri, etc), distribuție de produse (birotică, papetărie, produse de curățenie și întreținere, echipamente de protecție, materiale promoționale). Întreaga ofertă de produse și servicii poate fi vizualizată pe site-ul www.utildeco.ro.

Tot pentru promovarea sectorului, Fundația „Alături de Voi” România a organizat primele trei ediții ale Târgului Național al Unităților Protejate (brand ADV România) și este furnizor de cursuri de formare în antreprenoriat în economie socială.

ADV România a publicat prima ediție a Catalogului Unităților Protejate din România în 2010 și în curând va apărea și a doua ediție, a organizat vizite de studiu la propriile unități protejate, facilitând cunoașterea activității sale unui număr de peste 1000 de persoane din țară și străinătate, a dezvoltat site-ul www.unitatiprotejate.ro ca resursă de promovare și inițiere de licitații de produse și servicii de la unități protejate.

ADV România a creat platforma europeană www.socialeconomyeurope.eu ca punct de întâlnire a unităților protejate din UE și a extins economia socială în Republica Moldova prin înființarea primelor două ateliere protejate – IT și legătorie, după atelierele similare de la ADV. Pe lângă aceasta, ADV România a dezvoltat în urmă cu aproape 6 ani prima resursă on-line cu locuri de muncă pentru persoane cu dizabilități www.jobdirect.ro, actualizată și în acest moment.

Activitatea ADV România a fost recunoscută și apreciată atât la nivel național și internațional, primind peste 23 de premii de-a lungul timpului. Anul 2013 a adus fundației recunoașterea internațională datorită activității dedicate transformării dizabilității în abilitate. Astfel, în luna septembrie, Comisia Europeană a publicat pe propria pagină, la secțiunea „Angajare, afaceri sociale și incluziune”, prezentarea Util Deco în calitate de model de bună practică reprezentativ pentru România pentru angajarea protejată. În luna octombrie 2013, Fundației ADV România i-a fost decernat premiul de excelență, ca model de bună practică, în cadrul inițiativei ENWPH „Promovarea sănătății la locul de muncă pentru angajații cu boli cronice - Sănătate Publică și Muncă”, la Bruxelles.

În 2014, implicarea ADV România în dezvoltarea economiei sociale în România a fost premiată la Iași, la Gala Modelelor Feminine, iar în luna mai, în cadrul Galei Societății Civile, implicarea în dezvoltarea societății civile din România a fost recunoscută prin acordarea de către FDSC a premiului „Dan Manoleli”.

1. UNITĂȚILE PROTEJATE – STRUCTURI DE ECONOMIE SOCIALĂ

Prezenta cercetare se desfășoară într-un context european favorabil dezvoltării și consolidării economiei sociale, susținut de Declarația de la Strasbourg (17 ianuarie 2014) și de Strategia Europa 2020, și într-un context național, în care economia socială începe să prindă contur în România, prin Proiectul de Lege a Economiei Sociale, Strategia Națională privind Incluziunea Persoanelor cu Dizabilități 2014-2020 și propunerile de modificare a Legii 448/2006 privind Protecția și Promovarea Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități.

La nivel european, economia socială este reprezentată de aproximativ 2 milioane de întreprinderi (10% din totalul afacerilor europene) și este angajator a peste 11 milioane de salariați (echivalentul a 6% din forța de muncă a UE). Dintre aceștia, 70% sunt angajați în asociații non-profit, 26% în cooperative și 3% în mutualități (cf. European Commission, DG Enterprise & Industry, ap. Atlasul Economiei Sociale, FDSC, 2014).

În anul 2012, sectorul economiei sociale din România, în toate formele de organizare (asociații, fundații, cooperative, case de ajutor reciproc și societăți comerciale deținute de organizații de economie socială), a inclus 39.347 de organizații active și a angajat un număr de aproximativ 131.127 persoane, *ponderea Valorii Adăugate Brute a economiei sociale în total economie națională*, fiind de 1,9%, iar *ponderea angajaților din sectorul economiei sociale în total populație salariată* fiind tot de 1,9%, ambii indicatori fiind în creștere față de anii anteriori (Atlasul Economiei Sociale, FDSC, 2014).

Proiectul de Lege a Economiei Sociale definește pentru prima dată în România economia socială, întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție, reglementează modalitatea de atestare ca întreprindere socială și de primire a mărcii sociale și definește câteva măsuri de sprijin pentru întreprinderile sociale de inserție.

RISE (Rețeaua Întreprinderilor Sociale de Inserție) și Coaliția Economiei Sociale susțin intenția proiectului de lege privind economia socială, apreciind menirea acestuia de a recunoaște, promova și sprijini dezvoltarea sectorului economiei sociale, în ansamblul său, însă consideră că se impun o serie de clarificări și îmbunătățiri pentru ca această lege să-și atingă scopul.

Art.2 — (1) Economia socială reprezintă ansamblul activităților organizate independent de sectorul public, al căror scop este să servească interesul general, interesele unei colectivități/sau intereselor personale nepatrimoniale, prin creșterea gradului de ocupare a persoanelor aparținând grupului vulnerabil și/sau producerea și furnizarea de bunuri, prestarea de servicii și/sau execuția de lucrări.

(2) Economia socială are la bază inițiativa privată, voluntară și solidară, cu un grad ridicat de autonomie și responsabilitate, precum și distribuirea limitată a profitului către asociați.

Art.3 — Economia socială se bazează pe următoarele principii:

- a) prioritate acordată individului și obiectivelor sociale față de creșterea profitului;
- b) solidaritate și responsabilitate colectivă;
- c) convergența dintre interesele membrilor asociați și interesul general și/sau interesele unei colectivități;
- d) control democratic al membrilor, exercitat asupra activităților derulate;
- e) caracterul voluntar și liber al asocierii în formele de organizare specifice domeniului economiei sociale;
- f) personalitatea juridică distinctă, autonomia de gestiune și independență față de autoritățile publice
- g) alocarea a celei mai mari părți a profitului/excedentului financiar pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă și furnizare de servicii membrilor în conformitate cu interesul general.

Art.4 - (1) Economia socială contribuie la dezvoltarea comunităților locale, crearea de locuri de muncă, implicarea persoanelor aparținând grupului vulnerabil, prevăzut de prezenta lege, în activități cu caracter social și/sau activități economice facilitând accesul acestora la resursele și serviciile comunității.

SURSA: Proiect de Lege privind Economia Socială, România, 2014

În acest sens, în luna iunie 2014, membrii Coaliției pentru Economia Socială, împreună cu cele peste 60 de federații și organizații interesate de dezvoltarea domeniului economiei sociale, au transmis Ministrului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, o serie de propuneri de amendamente la proiectul de lege privind economia socială, precum: stabilirea unui singur regim pentru toate entitățile economiei sociale, bazat pe un set de principii și criterii definitorii, introducerea unor criterii specifice privind atestarea întreprinderilor sociale și acordarea mărcii întreprinderilor sociale de inserție, delimitarea clară a organizațiilor care corespund acestor statute și stabilirea instituției care emite și verifică atestarea și acordă marca, modificarea structurii legii sau importanța constituirii unei Comisii Naționale pentru Economia Socială (CNES), ca organism de colaborare și coordonare în domeniul economiei sociale ș.a. (RISE și Coaliția Economiei Sociale, iunie 2014).

La momentul redactării acestui raport, nu se știe exact care va fi forma în care va fi votată Legea Economiei Sociale și nici în ce măsură politicienii vor sesiza beneficiile reale pe care acest act normativ le poate oferi în ceea ce privește incluziunea persoanelor din grup vulnerabil, cert este însă, că în lipsa unui cadru legislativ care să reglementeze sectorul acesta, singurele structuri care corespund domeniului sunt unitățile protejate care, în baza Legii 448/2006 asigură inserția pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități.

Tocmai de aceea, prezenta cercetare se referă la aceste entități cu un rol deosebit în incluziunea persoanelor din acest grup vulnerabil.

Conform **Legii 448/2006** sunt considerate unități protejate orice tip de operatori economici sau de secții în cadrul fundațiilor sau asociațiilor care au cel puțin 30% personal angajat persoane cu dizabilități.

În acord cu același act normativ, autoritățile și instituțiile publice, persoanele juridice, publice sau private, care au cel puțin 50 de angajați, au obligația de a angaja persoane cu dizabilități într-un procent de cel puțin 4% din numărul total de angajați. Autoritățile și instituțiile publice, persoanele juridice, publice sau private, care nu angajează persoane cu dizabilități în condițiile prevăzute de Legea 448/2006, pot opta pentru îndeplinirea uneia dintre următoarele obligații:

a) să plătească lunar către bugetul de stat o sumă reprezentând 50% din salariul de bază minim brut pe țară înmulțit cu numărul de locuri de muncă în care nu au angajat persoane cu dizabilități;

b) să achiziționeze produse sau servicii realizate prin propria activitate a persoanelor cu dizabilități angajate în unitățile protejate autorizate, pe bază de parteneriat, în sumă echivalentă cu suma datorată la bugetul de stat, în condițiile prevăzute de Legea 448/2006.

În România, conform statisticilor oficiale din 31 decembrie 2013, numărul total al persoanelor cu dizabilități este de 709.216, reprezentând 3,52% din populația țării.

Referitor la angajare, doar 29.842 de persoane din acest grup sunt angajate, România situându-ne sub cifrele europene.

Institutul pentru Politici Publice a realizat în anul 2011 o analiză a ratei scăzute a României, în privința angajării persoanelor cu dizabilități. S-a constatat că opțiunea oferită angajatorilor cu minim 50 de angajați prin Legea 448/2006 de a plăti o sumă către bugetul de stat, dacă nu angajează minim 4% persoane cu dizabilități, se constituie ca o *măsură indirectă* potrivnică accesului persoanelor cu dizabilități pe piața muncii, deoarece angajatorii preferă să plătească suma de bani către buget decât să angajeze persoane cu dizabilități.

Dacă cealaltă opțiune – a achiziționării de servicii și produse de la unitățile protejate autorizate permite susținerea indirectă a unor locuri de muncă protejate, deoarece se oferă contracte unor entități care au angajat persoane cu dizabilități, opțiunea virării unei taxe la bugetul de stat este incorectă atâta timp cât banii nu sunt colectați într-un fond special destinat incluziunii persoanelor cu dizabilități. Considerăm că în lipsa acestui fond și a dovezii clare a utilizării banilor pentru incluziunea grupului țintă, Statul Român, de fapt, impozitează suplimentar.

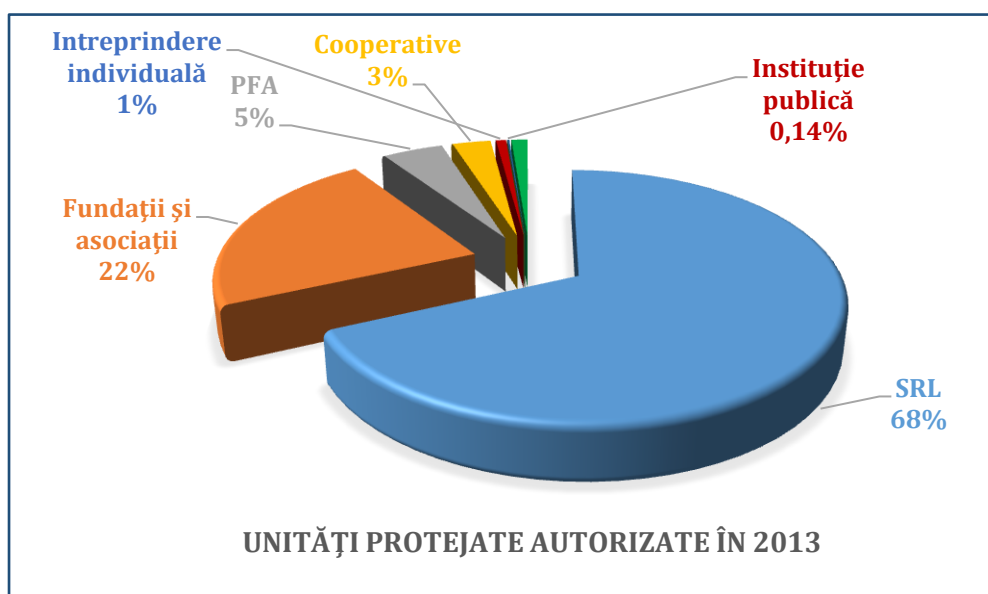
Tocmai de aceea, în repetate rânduri, ADV România și organizațiile din domeniu au solicitat constituirea acestui fond special din „taxa pe handicap” și utilizarea banilor pentru destinația declarată în Legea 448/2006.

Informativ, în anul 2013, din taxa de neangajare a persoanelor cu dizabilități s-a colectat, la nivel național, suma de **159,804,842 lei**, conform datelor furnizate de ANAF.

Și totuși, statisticile naționale relevă creșterea numărului unităților protejate în România.

Din datele oficiale furnizate de Direcția Protecția Persoanelor cu Dizabilități, structură din cadrul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, în prezent, în România, sunt **667 de unități protejate autorizate**, numărul lor dublându-se din 2011, de la o ultimă analiză realizată de ADV România, când în statisticile aceleiași instituții figurau 330 de unități protejate autorizate:

- **455** ca și Societăți cu Răspundere Limitată, față de 245 în anul 2011,
- **149** de către fundații și asociații, față de 56 în anul 2011,
- **30** de către persoane fizice autorizate, față de 15 în anul 2011,
- **19** de către cooperative meșteșugărești/societăți cooperative, față de 11 în 2011,
- **5** ca întreprindere individuală, față de 1, în 2011,
- **0** ca întreprindere familială, față de 1 în 2011,
- **1** unitate protejată dezvoltată de o instituție publică (DGASPC București),
- **2** ca și cabinet de avocatură, față de 1 în 2011,
- **3** cabinete de psihologie, **2** cabinete medicale și **1** birou individual de arhitectură.

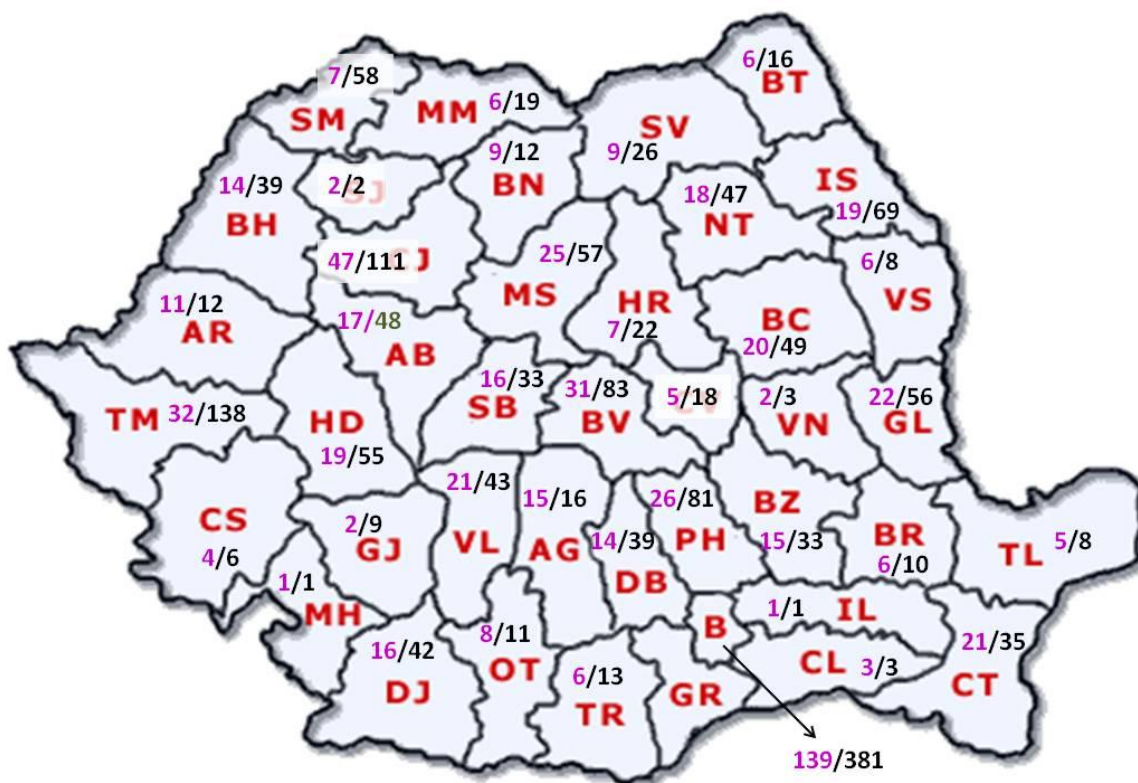

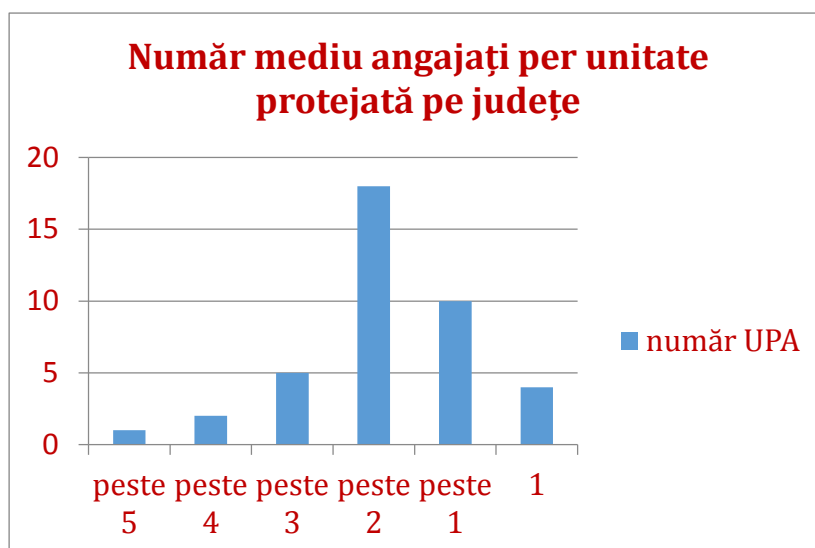
Așadar, se poate observa cu ușurință diversitatea formelor de organizare, dar și interesul crescut din partea sectorului privat și a celui non-profit față de aceste structuri de economie socială.

Fie că aparțin ONG-urilor (ca secții interne sau de sine stătătoare), fie că aparțin unor firme private (cu unic acționar ONG sau nu), unitățile protejate autorizate, ca parte a economiei sociale, reprezintă în România, un segment al angajatorilor de persoane din rândul celor cu dizabilități. Conform unui studiu al Institutului pentru Politici Publice, în anul 2011, 51% dintre persoanele cu dizabilități angajate lucrau în unitățile protejate.

Potrivit analizei realizate de DGPPD cu privire la angajarea în unitățile protejate la finalul primului trimestru al anului 2014, în evidența acestei instituții erau 697 de unități protejate care declarau că au angajat 1769, ceea ce înseamnă o medie de cca 2,58 angajați per unitate protejată.

În 4 județe numărul de unități protejate este identic cu cel al angajaților cu dizabilități din UPA.

În condițiile în care numărul de angajați cu dizabilități este atât de mic, e lesne de apreciat că unitățile protejate respective fie au activitate de producție/servicii foarte restrânsă, fie realizează doar intermediere.

O problemă foarte des semnalată de specialiștii care activează în domeniu și evidențiată în cercetările derulate până în prezent, este că au apărut unități protejate autorizate care încalcă legea flagrant încheind contracte de intermediere fără să aibă dreptul (legea oferă această posibilitate numai ONG-urilor persoanelor cu dizabilități, autorizate ca unități protejate) ceea ce duce la situația în care unități protejate au sedii în apartamente și cifre de afaceri de întreprinderi mari.

Astfel de situații care ridică semne de întrebare am avut și noi când, încercând să organizăm câteva vizite de studiu la unități protejate autorizate, în cadrul proiectului “Primul Pas spre o Viață Independentă”, derulat în perioada 2008-2011, de ADV România, de multe ori am fost refuzați ca și cum nu ar fi fost potrivit să vizităm spațiile de lucru ale unor unități protejate.

La realizarea, în 2010, a Catalogului Unităților Protejate din România am contactat unități protejate propunându-le să se promoveze gratuit având în vedere că noi creasem un instrument care să pună în valoare sistemul și am întâlnit nelămuriri de genul „Ce persoane cu dizabilități? Nu avem așa ceva” sau afirmații din categoria „Momentan nu sunt la birou, pentru că lucrează doar o oră pe zi” ș.a.

Aceste situații pun sub semnul întrebării modul în care unele unități protejate respectă, în primul rând, principiul de angajare în muncă a persoanelor cu dizabilități, condiție obligatorie pentru autorizare și, mai mult, arată că unitățile protejate nu sunt

evaluate și monitorizate, nu sunt verificate dacă într-adevăr au servicii sociale adiționale de suport pentru integrare, spații adaptate, condiții de muncă echitabile și alte principii sociale care definesc statutul de unitate protejată.

Față de aceste situații, ADV România împreună cu alte unități protejate din țară, au înaintat în repetate rânduri propuneri de modificări ale Legii 448/2006 care vizează îmbunătățirea funcționării sistemului și salubritatea domeniului UPA, fără ca aceste modificări să fi fost transformate în amendamente la Legea 448/2006.

În urma repetatelor apeluri publice s-au întreprins acțiuni de control în perioada 3 octombrie – 20 decembrie 2011, în rândul a 498 unități protejate autorizate. Astfel, Direcția Generală a Inspecției Sociale din cadrul MMFPS (în prezent MMFPSPV) a identificat o serie de nereguli în ceea ce privește organizarea și funcționarea unităților protejate autorizate, pentru care a formulat o serie de recomandări și termene de remediere. De asemenea, a aplicat amenzi contravenționale în valoare de 72.000 lei și a propus suspendarea autorizației pentru 12 unități protejate și retragerea acesteia în cazul a 4 unități protejate autorizate¹. Nu cunoaștem dacă s-a urmărit remedierea neregulilor constatate, dar știm că în situația suspendării autorizației, această sancțiune nu este afișată undeva unde să se poată face verificări de către un potențial client și nici nu cunoaștem prevederi legale care să reglementeze modul de retragere definitivă a autorizației. Putem spune așadar că autorizarea ca unitate protejată este ”pe viață” și nu depinde de rămânerea în muncă a persoanei cu dizabilități în procentul solicitat de lege.

¹ Cf. Raportul tematic național „Campania națională de verificare a respectării prevederilor Legii nr. 448/2006, privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, cu notificările și completările ulterioare”, transmis de DGPPH către ADV România, prin Adresa nr.109649/DGPPH/CCCE 26.01.2012, în urma solicitării acesteia de informații referitoare la modul în care unitățile protejate respectă prevederile legale privind condițiile de autorizare.

**DEFICIENȚE CONSTATATE DE INSPECTORII DGPPH, ÎN URMA
ACȚIUNII DE CONTROL DERULATĂ ÎN RÂNDUL A 498 DE UNITĂȚI
PROTEJATE AUTORIZATE, ÎN PERIOADA 3 OCTOMBRIE – 20
DECEMBRIE 2011**

- **43** de unități protejate nu dețineau copia cererii de autorizare depuse la ANPH pentru verificarea veridicității sale;
- **29** de unități protejate nu dețineau copii legalizate sau originale ale actelor privind înființarea și organizarea entității (act constitutiv, statut, certificat de înregistrare etc);
- **36** de unități protejate nu au făcut dovada elaborării tabelului cu structura și numărul total al personalului angajat cu contract individual de muncă, din care să rezulte procentul de persoane cu handicap încadrate;
- **32** de unități protejate nu au făcut dovada realizării descrierii activităților realizate integral sau parțial de persoana cu handicap, în scopul obținerii produselor comercializabile sau în scopul prestării serviciilor;
- **47** unități protejate nu au făcut dovada angajării persoanei/persoanelor cu handicap;
- **44** unități protejate nu au făcut dovada elaborării fișelor de post datate și semnate, a/ale persoanei/persoanelor cu handicap angajate și că activitățile prevăzute în fișele de post sunt conforme cu cele care se și desfășoară;
- **31** de unități protejate nu au făcut dovada deținerii copiei de pe documentul care atestă încadrarea în grad de handicap/invaliditate grad III a persoanelor cu handicap/invaliditate III, în termen de valabilitate;
- **43** de unități protejate nu au făcut dovada declarației pe propria răspundere, sub sancțiunea art. 292 din Codul Penal, că vor fi respectate condițiile de autorizare și va fi comunicat MMFPS orice modificare intervenită cu privire la sediul social/profesional/ sau al punctului de lucru, numărul de persoane cu handicap angajate, documentul de încadrare în grad de handicap/invaliditate gradul III și suspendarea activității;
- **183** unități protejate nu au făcut dovada transmiterii la DGPPH a raportului de activitate conform art. 8 din Ord. 1372/2010
- **73** unități protejate nu au făcut dovada livrării produselor sau serviciilor aferente contractelor comerciale încheiate (facturi).

2. SCOPUL CERCETĂRII

Prin prezenta cercetare, derulată la nivel național în cadrul proiectului „Construim durabil prin economie socială”, ADV România își propune să contureze imaginea nivelului de dezvoltare a economiei sociale realizată prin *unitățile protejate autorizate (structuri de economie socială)* înființate de ONG-uri indiferent de forma de organizare (organizate sub formă de secții interne, PFA, SC-uri sau asociații/fundații). Concret, cercetarea își dorește identificarea rolului pe care îl au în mod real *unitățile protejate autorizate* în procesul de integrare profesională a persoanelor cu dizabilități și în dezvoltarea socio-economică a comunității.

De asemenea, în contextul demersurilor de legiferare a domeniului de economie socială, dorim, prin cercetare, să identificăm viziunea unităților protejate privind cadrul legislativ propus, în special în ceea ce privește facilitățile fiscale și non-fiscale, care apoi să poată constitui un punct de plecare în realizarea normelor metodologice ale legii economiei sociale și a priorităților publice de investiții în dezvoltarea sectorului.

Mai mult, Fundația „Alături de Voi” România va încerca pe baza celor documentate prin prezenta cercetare să identifice nevoile de reprezentare și suport pentru unitățile protejate autorizate din țară, deoarece dorim să propunem ca mijloc de realizare a acestei activități o platformă națională de lobby și advocacy specializată pe angajare protejată a persoanelor cu dizabilități, eventual conectată la Coaliția de Economie Socială, în care organizația noastră este membru, dar și la Rețeaua Română a Întreprinderilor Sociale de Inserție prin Activitatea Economică - RISE România, unde organizația este membru fondator.

3. METODOLOGIA CERCETĂRII

Cercetarea propriu-zisă s-a derulat la nivel național, în rândul unităților protejate autorizate dezvoltate de ONG-uri, în perioada februarie – aprilie 2014, principala sursă fiind informația colectată direct de la respondenți. Pentru o viziune de ansamblu, rezultatele obținute au fost corelate cu date statistice de la ANAF privind sumele colectate în 2013 de la angajatorii care nu au contracte cu unități protejate autorizate, dar intră sub incidența Legii 448/2006, cu statistica Direcției pentru Protecția Persoanelor cu Dizabilități privind unitățile protejate autorizate, dar și cu alte studii și cercetări realizate în domeniu.

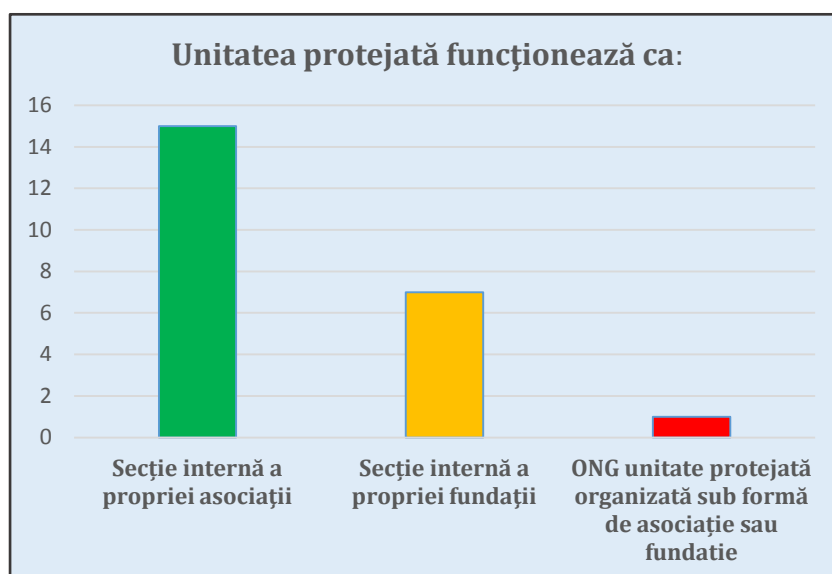
3.1 PARTICIPANȚI

Deși, inițial, ne-am propus să aplicăm chestionarul tuturor celor 149 unități protejate dezvoltate de ONG-uri, așa cum apar în evidențele oficiale, am întâmpinat câteva situații care au limitat numărul potențialilor respondenți.

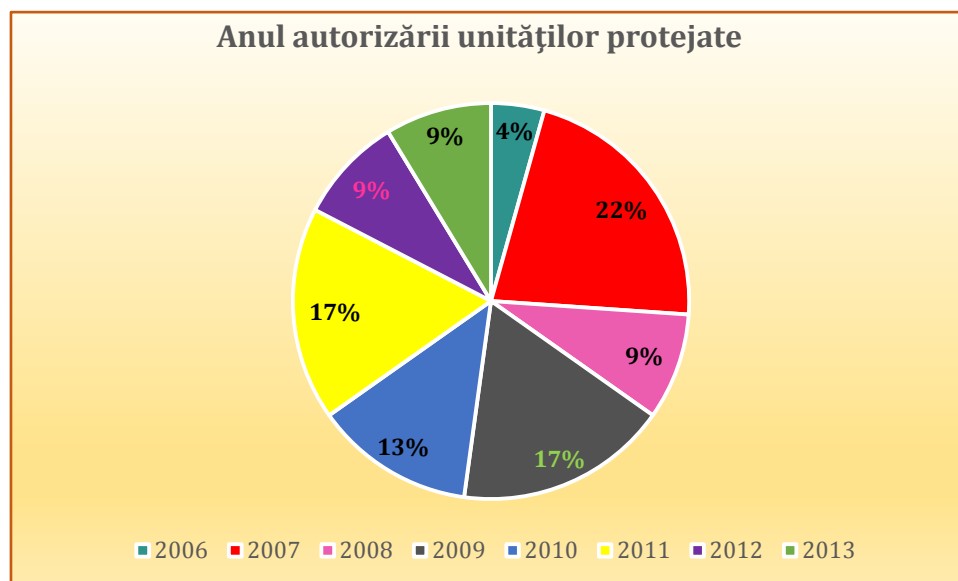
La cercetare au participat **23** de unități protejate autorizate dezvoltate de ONG-urile din România, reprezentând București (1) și județele Covasna (1), Alba (1), Timiș (1), Vaslui (1), Prahova (1), Maramureș (3), Hunedoara (1), Bihor (1), Ilfov (1), Neamț (1), Bistrița (1), Sibiu (1), Brașov (3), Argeș (1), Mureș (2), Constanța (1), Iași (1).

Dintre acestea o unitate protejată are și filiale - în județele Alba, Brașov, Sibiu și Mureș.

Unitățile protejate participante la cercetare sunt organizate după cum urmează: 15 funcționează ca secții interne ale propriilor asociații, 7 funcționează ca secții interne ale propriilor fundații, iar una este unitate protejată organizată sub formă de asociație/fundație.

Cele mai multe dintre acestea au fost autorizate în anul 2007 (5), dar și în anii 2009 (4) și 2011 (4) după cum reflectă graficul de mai jos:

3.2 INSTRUMENTUL DE COLECTARE A DATELOR

Colectarea datelor s-a realizat prin intermediul unui chestionar, alcătuit din 46 de itemi și structurat pe 4 componente, după cum urmează:

- prima componentă urmărește aportul economic și social pe care îl au UPA în comunitate;
- a doua componentă vizează colectarea de informații privind măsurile fiscale și non-fiscale care să dezvolte sectorul;
- a treia componentă urmărește necesitatea / disponibilitatea de a constitui o rețea / coalitie sau o altă formă de asociere care să sprijine și să reprezinte mai bine sectorul;
- a patra componentă colectează informații în vederea promovării gratuite în Catalogul Unităților Protejate Autorizate din România, ediția a II-a, și nu face obiectul acestui raport.

Pentru a înlătura eventualele erori de construcție și, implicit, potențiale dificultăți în completarea chestionarului de către respondenți, am realizat o pretestare a instrumentului în rândul a 5 reprezentanți ai unor UPA dezvoltate de ONG-uri și a fost supus rezultatul analizei membrilor echipei de proiect.

3.3 PROCEDURA DE LUCRU

După etapa de documentare, realizată în perioada octombrie 2013 – ianuarie 2014, care a presupus identificarea și conturarea contextului în care se desfășoară cercetarea, dar și consultarea și analizarea altor cercetări derulate în domeniu, pentru a evita duplicarea rezultatelor, a urmat consultarea membrilor echipei de proiect în vederea clarificării și fixării scopului și obiectivelor cercetării, a identificării principalelor aspecte de investigat și stabilirii participanților la cercetare (reprezentanții UPA dezvoltate de ONG-uri care figurează în baza de date a DPPD, în anul 2014).

În perioada februarie – aprilie 2014, chestionarul a fost aplicat, prin e-mail (în unele situații după contactarea telefonică prealabilă a respondenților), în rândul a 104 unități protejate autorizate dezvoltate de ONG-uri, din 149 indentificate în baza de date furnizată de Direcția Generală Protecția Persoanelor cu Dizabilități.

Menționăm că în jumătate din cazurile necuprinse în cercetare, nu am reușit identificarea unităților protejate autorizate, datele nefiind publice pe internet, iar în cca jumătate din cazuri la contactarea telefonică fie s-a refuzat primirea chestionarului, fie datele de contact erau către persoane care nu puteau oferi relații în legătură cu UPA căutată.

Prin intermediul acestei cercetări, ADV România a dorit să contureze imaginea completă a unităților protejate autorizate dezvoltate de ONG-urile din România, însă, din păcate, nu toate structurile de economie socială invitate au avut disponibilitatea de participa la cercetare, sau am întâlnit situații care dovedesc faptul că este necesară reautorizarea periodică a acestor structuri de economie socială, astfel încât să se elimine entitățile care nu mai îndeplinesc criteriile legale.

⇒ **Dificultăți/Probleme întâmpinate**

Una dintre dificultățile întâmpinate încă din etapa pregătirii cercetării a fost identificarea UPA dezvoltate de ONG-uri în vederea stabilirii eșantionului cercetării, dificultate care a decurs din imposibilitatea de a accesa baza de date a unităților protejate autorizate din România, realizată și gestionată de Direcția Generală Protecția Persoanelor cu Dizabilități România, din cadrul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. În anii din urmă, baza de date era postată pe site-ul acestei

instituții. O perioadă lungă de timp a site-ului www.anph.ro a fost în reconstrucție, prin urmare baza de date cu UPA nu a putut fi accesată.

La începutul lunii februarie 2014, baza de date cu UPA a fost publicată pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, dar nu mai conținea datele de contact ale reprezentanților UPA, situație care a condus la suplimentarea eforturilor responsabililor de cercetare în direcția căutării pe web a datelor de contact. Ulterior, cei care aveau pe web doar numerele de telefon, au fost contactați direct pentru solicitarea adreselor de e-mail și a acordului cu privire la participarea la cercetare.

Așadar, deși inițial ne-am propus să aplicăm chestionarul tuturor celor 149 unități protejate dezvoltate de ONG-uri, așa cum apar în evidențele oficiale, am întâmpinat câteva situații care au limitat numărul potențialilor respondenți: 19 dintre acestea nu au publicat datele de contact (pe web), mai multe numere de telefon sunt nealocate, unii reprezentanți ai unităților protejate nu au răspuns la telefon când au fost contactați, iar alți reprezentanți ai unor unități protejate au refuzat să participe la cercetare. De asemenea, unele date de contact identificate pe web nu erau ale unităților protejate, ci ale unor firme, care nu au dorit, sau nu au știut să ofere detalii despre UPA.

După prima rundă de aplicare prin intermediul e-mail-ului, au fost completate **doar 5 chestionare**, situație care a condus la abordarea telefonică a tuturor reprezentanților unităților protejate dezvoltate de ONG-uri, pentru a verifica dacă au primit chestionarul și pentru a-i ruga să participe la cercetare, însă și de această dată disponibilitatea acestora a fost una scăzută, la finalul demersului, având doar **23 de chestionare completate**.

Acest nivel scăzut de disponibilitate în participarea la cercetare poate fi explicat de reticența/suspiciunea manifestată de unii reprezentanți ai unităților protejate contactați, care nu au înțeles sau nu au vrut să înțeleagă motivul pentru care colectăm datele, considerând că acest lucru ar trebui făcut de autoritățile abilitate în acest sens.

Mai mult, în urma interacțiunii cu câțiva angajați menționați ca persoane de contact pentru unele unități protejate, am constatat că aceștia nu știau că lucrează într-o astfel de entitate sau că, în realitate, doar realizau evidențele contabile ca unitate protejată.

De asemenea, nivelul scăzut al răspunsurilor mai poate fi explicat de tipul de activitate pe care îl realizează unitățile protejate autorizate – producție vs. intermediere. Astfel, unitățile protejate care au și/numai activități de producție au manifestat o mai mare deschidere față de cercetare, în comparație cu unitățile protejate care au numai activități de intermediere - doar 3 din cele 61 de unități protejate autorizate care realizează numai activități de intermediere produse și servicii, au participat la cercetare.

3.4 REZULTATE

În urma prelucrării statistice a datelor furnizate de cele 23 de unități protejate participante la cercetare s-au obținut câteva rezultate importante, ce vor fi prezentate și analizate în continuare.

COMPONENTA I

⇒ Domenii în care activează unitățile protejate autorizate dezvoltate de ONG-uri

Analizând profilul unităților protejate implicate în această cercetare, observăm că acestea activează în domenii variate, fiind implicate atât în activități de producție, precum confecții și articole textile, confecționare decorațiuni și obiecte artizanale, tipografie, multiplicare, personalizare, tâmplărie sau ambalare, cât și în furnizare de servicii, precum: organizare de evenimente, legătorie și arhivare, întreținere corporală etc.

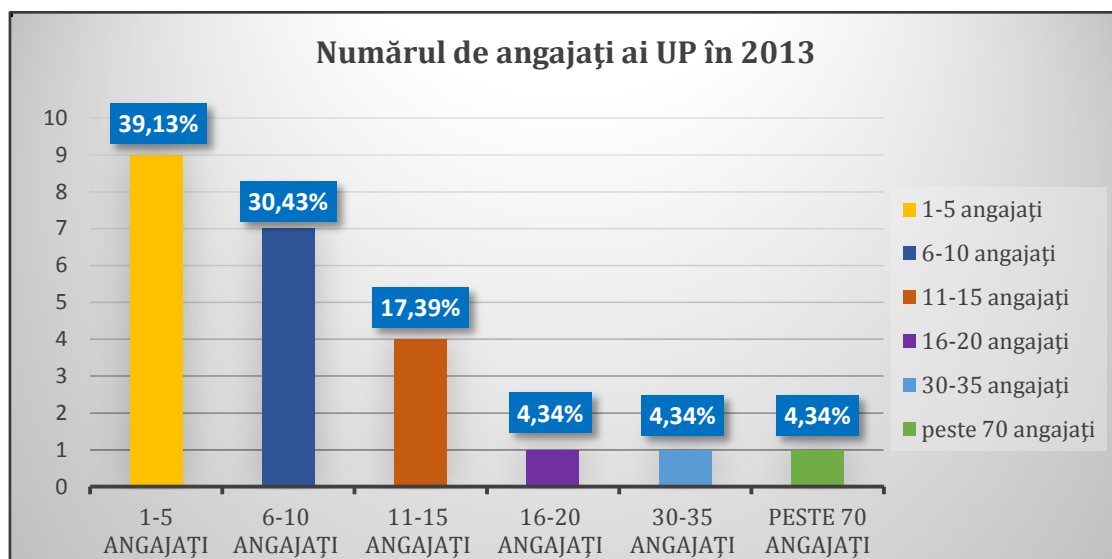
De asemenea, 17 dintre unitățile protejate oferă și servicii de intermediere pe lângă cele de producție, valorificând dreptul acordat numai pentru unitățile protejate autorizate aparținând ONG-urilor, de a desfășura și activități de vânzare/intermediere, cu condiția ca minim 75% din profitul obținut să fie destinat programelor de integrare socio-profesională pentru persoanele cu dizabilități din organizațiile respective.

Menționăm că analizând baza de date a unităților protejate realizată de Direcția Protecția Persoanelor cu Dizabilități, am constatat că 61 dintre UPA dezvoltate de ONG-uri oferă numai servicii de intermediere.

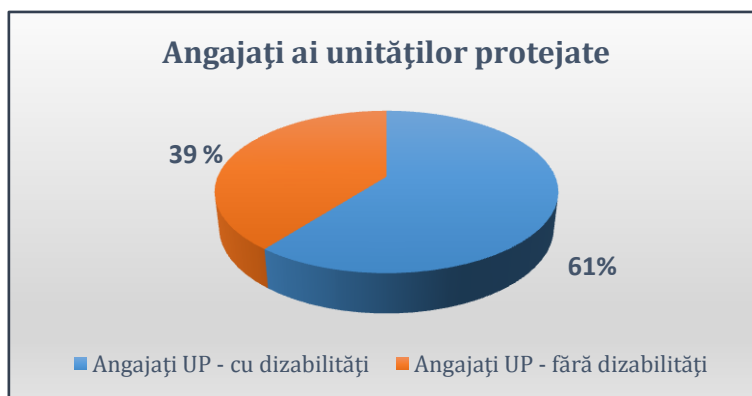
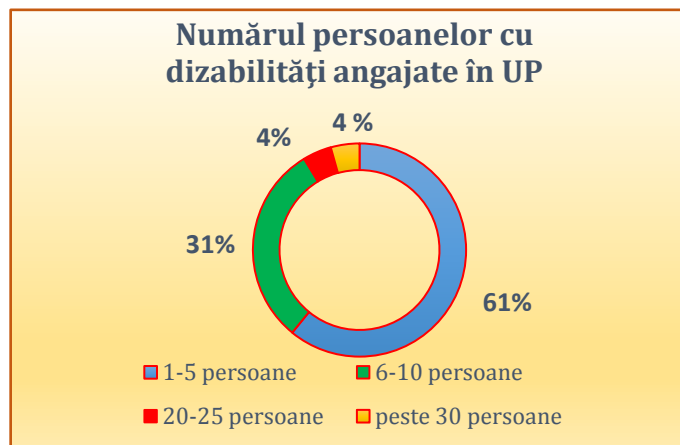
⇒ Profilul angajaților unităților protejate autorizate în anul 2013

Investigând care a fost numărul angajaților unităților protejate implicate în cercetare, a reieșit faptul că în anul 2013, majoritatea sunt întreprinderi mici cu până în 10

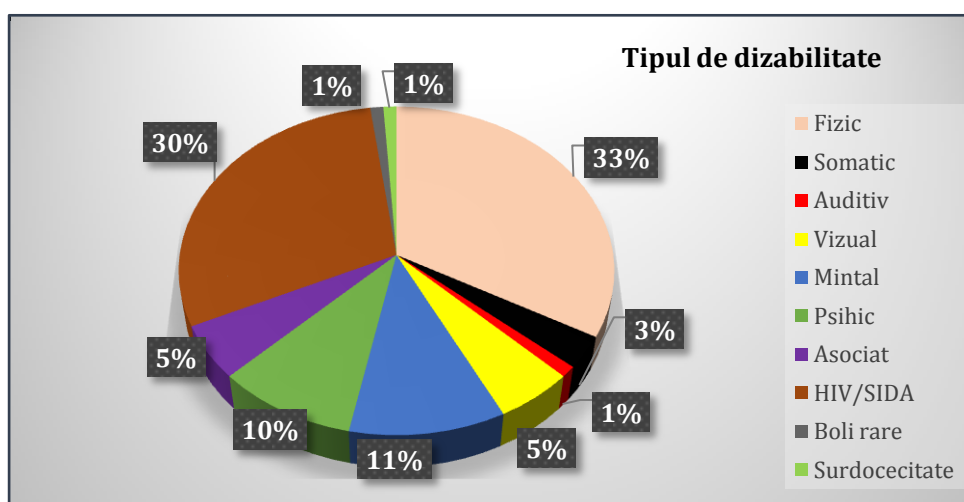
persoane angajate. O singură unitate protejată a raportat că are peste 50 de angajați, respectiv 74.

Sondând și numărul persoanelor cu dizabilități angajate, participanții la cercetare au răspuns cu preponderență că au angajate între 1 și 5 persoane cu dizabilități și doar o singură unitate protejată are peste 30 de persoane cu dizabilități angajate și anume 43.

Rezultatele obținute ne ajută să conturăm și tipologia persoanelor cu dizabilități angajate în cele 23 de unități protejate participante la cercetare. Așadar, din cei 152 angajați cu dizabilități, un procent semnificativ, de 33%, este reprezentat de persoanele cu dizabilități fizice, urmat îndeaproape de cel al persoanelor cu HIV/SIDA, în proporție de 30% (acest procent reprezintă în totalitate numărul angajaților ADV România). De asemenea, în unitățile protejate mai sunt angajate și persoane care prezintă dizabilități mintale și psihice, în proporție de 11% și, respectiv, 10%. Procentul cel mai mic al angajaților din UPA pe tip de dizabilitate este al celor cu dizabilități auditive, surdocecitate și boli rare, fiecare reprezentând câte 1%.

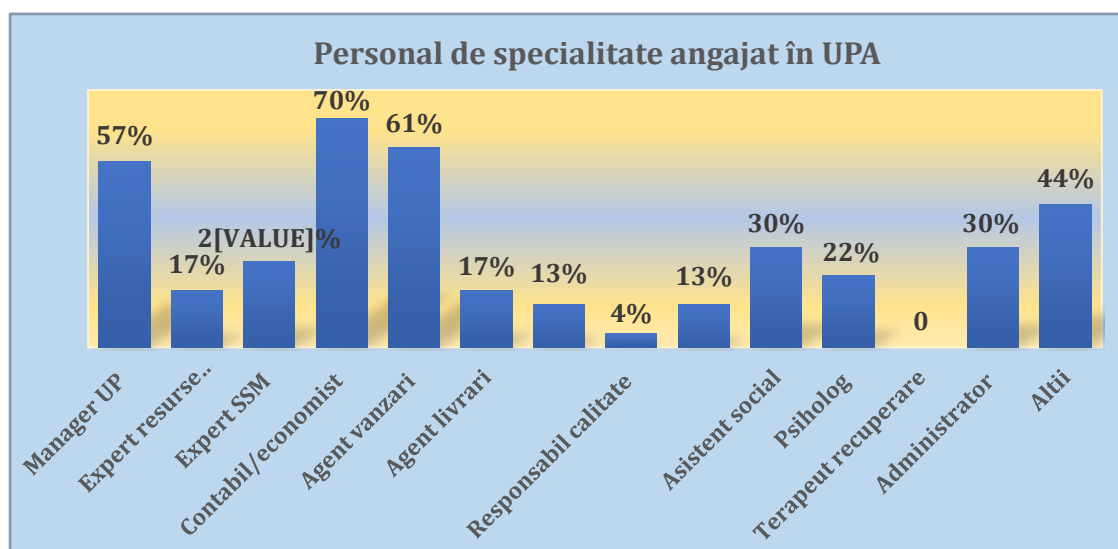

De asemenea, am fost interesați să documentăm tipul de personal de specialitate ce activează în cadrul unităților protejate, care sprijină/ghidează munca persoanelor cu dizabilități și am constatat ca activitatea este gestionată de specialiști - 57% dintre aceste structuri se află sub coordonarea unui manager, 70% dintre ele au angajat un contabil/economist și 61% dispun de un agent de vânzări, ceea ce denotă interesul deosebit al ONG-urilor față de activitatea economică.

Din păcate, constatăm numărul foarte scăzut al unor specialiști care susțin profesionalizarea business-ului precum, manager/responsabil marketing (13%), responsabil cu calitatea produselor și serviciilor (4%), agent de livrări (17%). Apreciem astfel faptul că încă nu sunt dezvoltate strategii de marketing, care să conducă la performarea activității economice a unităților protejate dezvoltate de ONG-uri.

În unitățile protejate cartografiate mai lucrează, într-un procent relativ scăzut și asistenți sociali - 30%, psihologi - 22% și experți resurse umane - 17%, care asigură

suportul de asistență necesar, dar și alte categorii de specialiști, precum: juriști, șefi de secție, instructori sociali, operatori calculatoare etc.

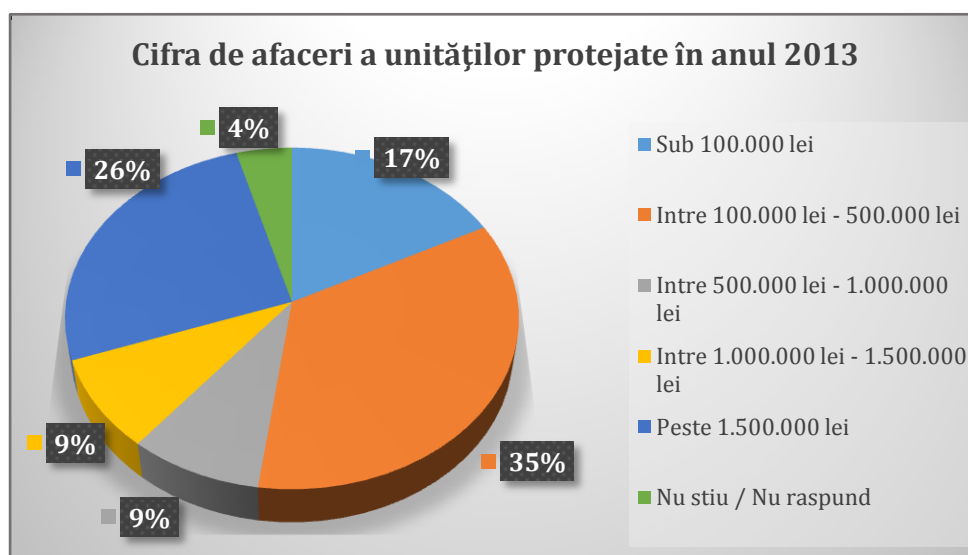

Un alt aspect important este acela că aproximativ 73% din personalul de specialitate angajat în UP – cu sau fără dizabilități, a fost special atras de pe piața muncii.

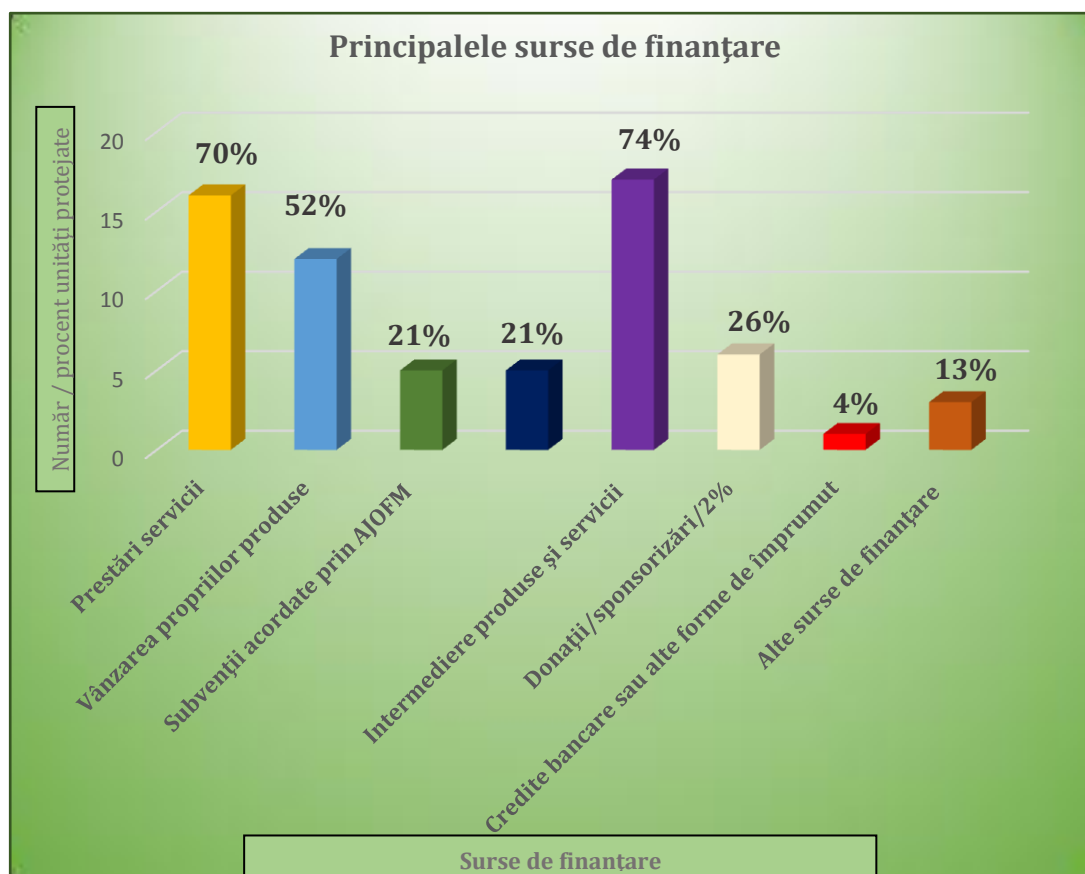
⇒ **Forme de dezvoltare și surse de finanțare, indicatori calitativi și cantitativi**

În cadrul acestei cercetări am dorit să identificăm și nivelul de dezvoltare a unităților protejate autorizate înființate de ONG-uri, reflectat în cifra de afaceri, sursele de finanțare, profilul clienților, calitatea produselor și serviciilor oferite etc.

Dintre cele 23 de unități protejate autorizate cuprinse în studiu, 35% înregistrează o cifră de afaceri situată între 100.000 lei și 500.000 lei, 26% au o cifră de afaceri de peste 1.500.000 lei, iar 17% dintre respondenți au declarat că au o cifră de afaceri mai mică de 100.000 lei.

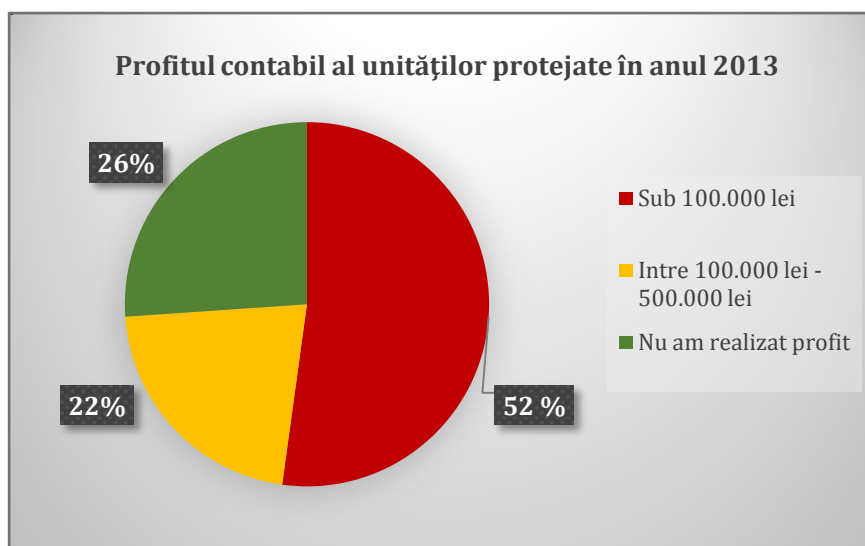
Principalele surse de finanțare a structurilor analizate provin din activitățile de intermediere de produse și servicii, în proporție de 74%, 70% din activitățile de prestări servicii și 52% din producția și vânzarea propriilor produse.

Rezultatele ne mai arată că un procent scăzut al unităților protejate participante la studiu au accesat sistemul de acordare de subvenții de către AJO FM pentru încadrarea în muncă a persoanei cu dizabilități sau din fonduri nerambursabile acordate pentru proiecte (21%) și foarte puține dintre acestea au apelat la credite bancare sau la alte forme de împrumuturi pentru a-și asigura finanțarea (4%).

De asemenea, printre alte surse de finanțare, în cazul unei singure unități protejate a fost menționat și aportul financiar personal al președintelui asociației.

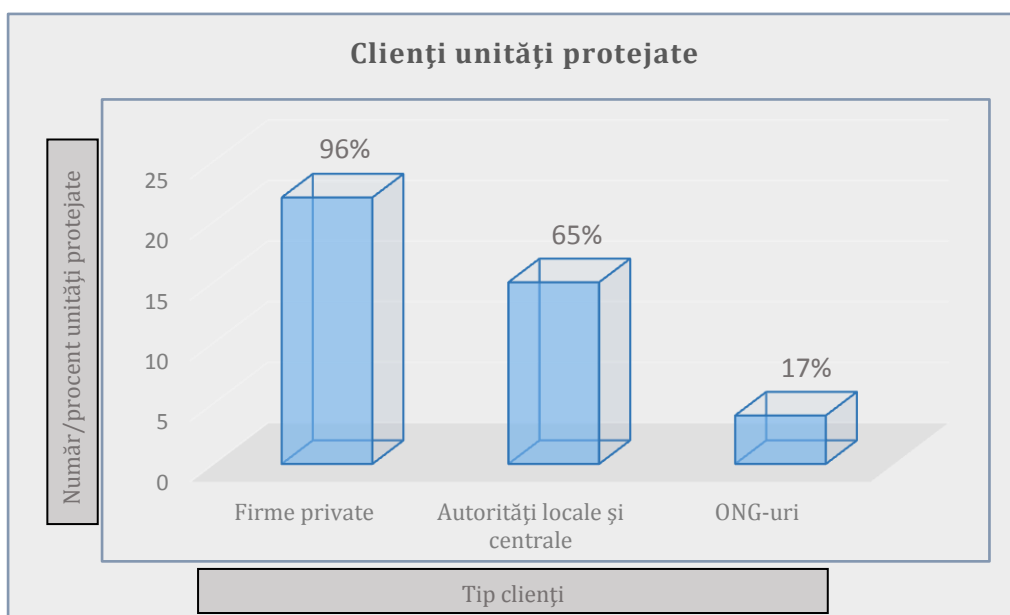
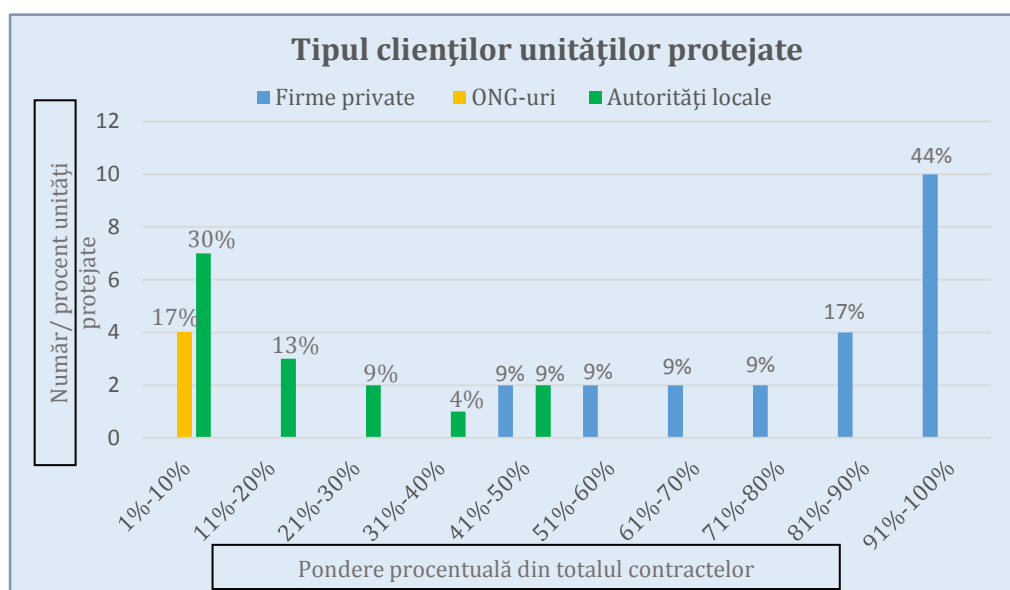
Din analiza datelor financiar-contabile prezentate de unitățile protejate respondente, constatăm că 60% dintre acestea au obținut un profit sub 100.000 lei în anul 2013, 20% dintre ele au înregistrat un profit între 100.000 lei – 500.000 lei și alte 20% declară că nu au obținut profit în anul 2013.

Structurile care au obținut profit declară că intenționează să-l investească astfel:

- pentru *creșterea capacității de producție prin achiziționarea de noi echipamente și dezvoltarea infrastructurii* ar investi 65% dintre respondenți, dar până în 10% din sumă, cei mai mulți dintre ei.
- pentru *adaptarea locurilor de muncă a persoanelor cu dizabilități* ar investi 35% dintre unitățile protejate participante la cercetare, majoritatea aproximativ 20% din profit. 44% dintre respondenți însă nu ar reinvesti deloc profitul în acest sens.
- în *formarea profesională a angajaților*, profitul ar fi reinvestit de către 39% din unitățile protejate sondate, dar în quantum de până la 10% din sumă. Aceeași situație este și în privința *acordării de stimulente angajaților* (prime, bonusuri, mese calde etc).
- în *cofinanțarea de proiecte/programe* ar investi doar 13% dintre cei chestionați, însă nu mai mult de 10% din profit.
- în *dezvoltarea de servicii sociale, educaționale, medicale* ar reinvesti profitul 52% dintre unitățile protejate, chiar și în quantum de 70-80%.
- în *asigurarea unui fond de rulaj pentru materie primă/servicii* ar reinvesti doar 22% dintre participanții la cercetare.
- pentru *creșterea numărului locurilor de muncă* ar reinvesti 4% dintre respondenții la chestionar, în quantum de 50% din profit.

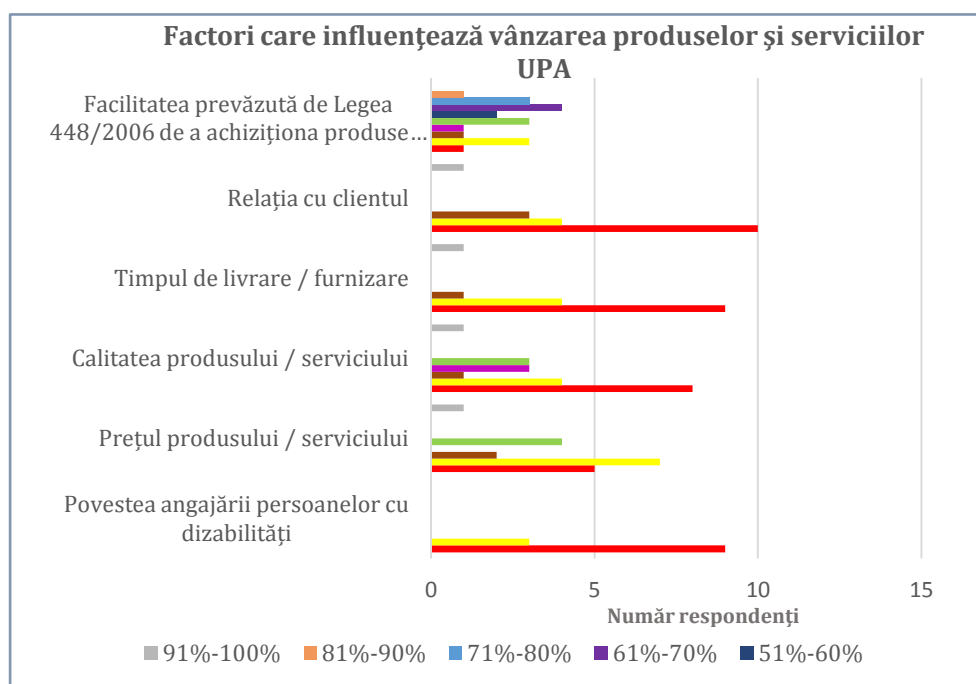
Mai departe, în contextul în care 96% dintre unitățile protejate participante la cercetare au încheiate contracte comerciale conform Legii 448/2006, am dorit să aflăm care sunt clienții acestora, rugându-i să estimeze ponderea procentuală pentru fiecare tip de client în parte. Rezultatele obținute ne arată că aproximativ 44% din respondenți au contracte în proporție de 90-100% numai cu firme private, acestea fiind pe primul loc în topul clienților UPA, urmate fiind de autoritățile locale și abia apoi de ONG-uri. Am putea explica aceasta prin faptul că ONG-urile sunt angajatori mai mici, puține organizații numărându-se printre angajatorii cu peste 50 de angajați și au și o apetență mai mare de a angaja persoane cu dizabilități.

Analizând și dacă unitățile protejate autorizate sunt înregistrate în Sistemul Electronic de Achiziții Publice, în calitate de operator economic, am constatat că 52% sunt în acest sistem, dintre acestea – în 2013, 10% au confirmat că au fost contractate ca UPA în baza facilității prevăzute de Legea Achizițiilor Publice – contract rezervat (10 contracte efectuate în total), iar în cazul a 29% din unități protejate chestionate, contractarea s-a realizat direct din catalogul electronic din SEAP.

Întrebați ce cred că influențează vânzarea/achiziționarea produselor/serviciilor realizate în cadrul UPA, participanții la cercetare au răspuns astfel:

- 82% dintre participanți consideră că *facilitatea prevăzută de Legea 448/2006 de a achiziționa produse și servicii de la UPA* contribuie la acest lucru (majoritatea apreciind că acest factor influențează vânzarea în proporție de peste 50%)
- 82% dintre participanți consideră că *prețul produsului/serviciului* influențează într-o oarecare măsură vânzarea (jumătate dintre ei estimând că până în 20%),
- 78% dintre ei apreciază că *relația cu clientul* contribuie la actul vânzării, însă nu mai mult de 10%, consideră o bună parte dintre respondenți,
- 74% dintre aceștia cred că și *calitatea produsului* contează, dar nu mai mult de 10%, după cum estimează majoritatea,
- 65% consideră că este important și timpul de livrare, însă, de asemenea, nu contribuie mai mult de 10% în actul vânzării,
- 52% dintre respondenți apreciază și că produsele sau serviciile realizate de persoanele cu dizabilități și povestea angajării acestora contează în situațiile de vânzare, însă într-un procent scăzut, de până în 10%.

De asemenea, rezultatele ne arată că există o cerință crescută de servicii de intermediere, ponderea acestora, în total contracte, fiind de peste 50%.

În acord cu acest rezultat, din analiza datelor a mai reieșit și faptul că cele 23 de unități protejate autorizate dezvoltate de ONG-uri sunt interesate ca în viitorii 5 ani să dezvolte serviciile de intermediere, 91% dintre respondenți exprimând acest lucru.

După cum relevă și datele de mai sus, relația cu clientul nu este considerată ca influențând major actul vânzării, ceea ce dovedește faptul că UPA încă nu au reușit să-și fidelizeze clienții și să dezvolte o colaborare susținută cu aceștia.

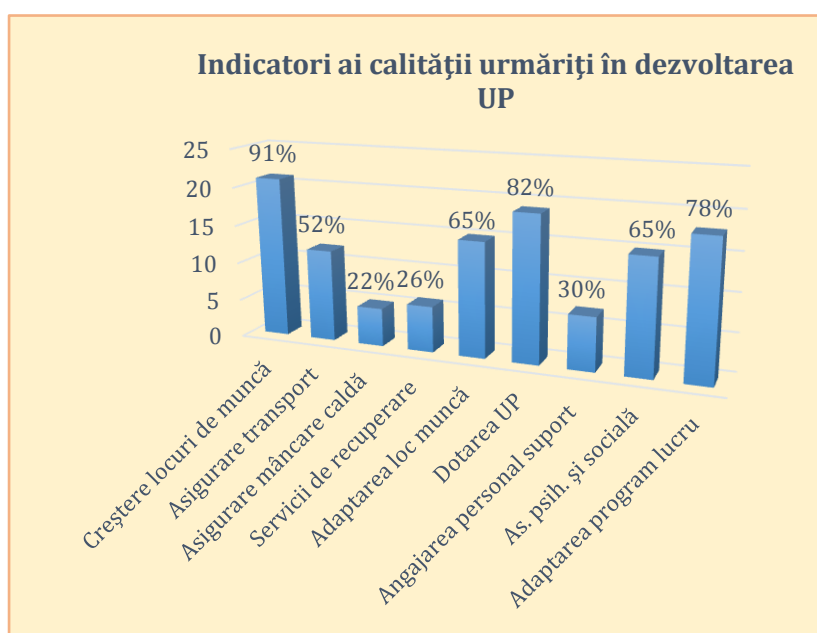
De asemenea, reprezentanții UPA nu consideră ca influențează major actul vânzării nici timpul de livrare, dar nici povestea din spatele activității economice. Din acest punct de vedere canalizarea susținerii numai pe facilitățile din lege, reprezintă un aspect periculos pentru activitatea economică, deoarece o face dependentă de o prevedere legislativă care poate dispărea oricând.

Astfel se explică și lipsa investiției în formarea clientului și a pieții reprezentată prin neangajarea de specialiști pe marketing și vânzări/livrare.

Nivelul de dezvoltare al unităților protejate prinse în acest studiu se poate analiza și prin prisma existenței unor indicatori calitativi pe care acestea îi urmăresc.

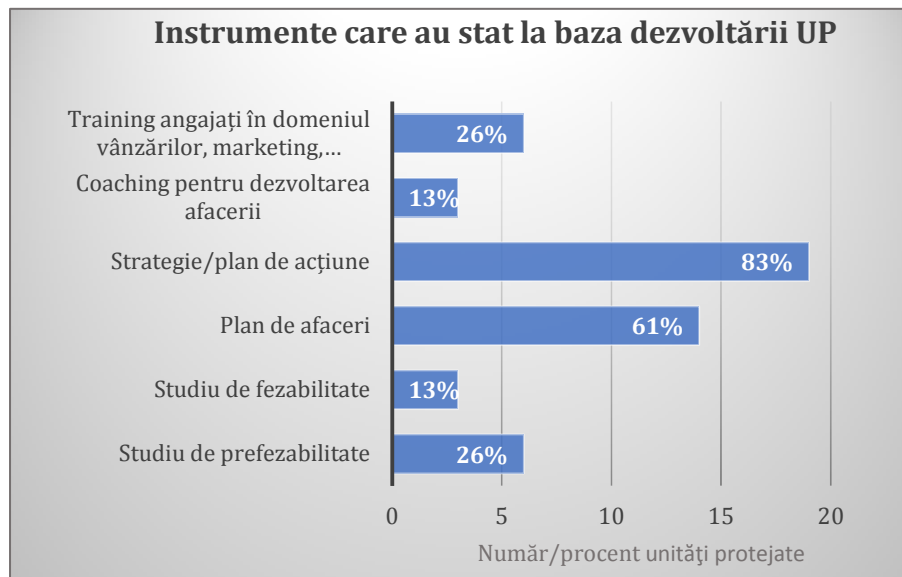
Așadar, creșterea numărului locurilor de muncă pentru persoane cu dizabilități este un indicator urmărit de 91% dintre structurile participante la cercetare, iar dotarea unității protejate cu echipamente performante de lucru și adaptarea programului de lucru fiind indicatori raportați de 83%, respectiv 78% dintre acestea.

În schimb, doar 22% au ca indicator calitativ să asigure mâncare caldă angajaților în timpul programului de lucru și 26% își propun să asigure servicii de recuperare persoanelor cu dizabilități angajate.

În aceeași direcție, un alt aspect important rezultat din analiza datelor este acela că 80% dintre unitățile protejate incluse în această cercetare dețin o strategie de dezvoltare pe termen mediu și lung, un indicator semnificativ al nivelului la care activează.

Mai mult, 83% au la baza dezvoltării unității protejate autorizate un plan de acțiune, iar 61% au un plan de afaceri. În schimb, foarte puține entități au realizat până în prezent un studiu de fezabilitate (13%) sau un program de coaching pentru dezvoltarea afacerii (13%).

De asemenea, inițierea de produse și servicii ale unităților protejate a avut la bază studii de piață în doar 43% din cazuri, 78% dintre deciziile de acest gen fiind luate doar ținând cont de competențele/abilitățile practice ale persoanelor angajate. Acesta este un alt fapt care dovedește neorientarea către un business profitabil a acestui sector, ci mai degrabă valorificarea abilităților angajaților de a produce bunuri și servicii într-un anumit domeniu economic sau poate transformarea în timp a atelierilor de terapie vocațională în ateliere de producție.

În ceea ce privește mijloacele de promovare a produselor și serviciilor realizate în cadrul unităților protejate autorizate, în topul preferințelor, se află publicitatea de tipul „Din gură în gură” (96%), urmată de materialele de promovare – pliante, fluturași, cataloage de prezentare (87%), iar la polul opus se află publicitatea plătită, care este utilizată doar în proporție de 26%. Unitățile protejate valorifică și oportunitățile oferite de anumite evenimente pentru promovare (74%), utilizează site-ul propriu (65%) sau apelează la alte site-uri (34%). Aceste date sunt verificate și prin neexistența personalului calificat pentru segmentarea pieții și promovarea activității.

COMPONENTA II

În cadrul acestei componente ne-am propus să surprindem opiniile reprezentanților unităților protejate autorizate dezvoltate de ONG-uri asupra facilităților fiscale și non-fiscale, care ar trebui să fie reglementate juridic pentru a sprijini dezvoltarea sectorului, mai ales că se dovedește dependența activității din UPA de facilitățile legale.

Astfel, 87% dintre participanții la cercetare sunt de acord cu *subvenționarea parțială a costurilor de salarizare a persoanelor cu dizabilități pe toată perioada angajării, diferențiat pe grad de dizabilitate*, iar 57% susțin *subvenționarea parțială a costurilor de salarizare a specialiștilor (persoane suport în UPA) pentru persoane cu dizabilități grad 1 și 2, diferențiat pe grad de dizabilitate*.

De asemenea, 87% dintre respondenți consideră benefică *scutirea de la plata impozitului pe profitul reinvestit*, care este în prezent prevăzută și în Legea 448/2006, dar neaplicabilă din 2006, prin abrogarea acestei prevederi de către codul fiscal.

Tot ca facilitate fiscală, 74% dintre respondenți sunt de părere că și TVA-ul ar trebui să fie redus pentru produsele și serviciile furnizate de UPA.

Din categoria măsurilor non-fiscale ce ar trebui reglementate juridic pentru facilitarea dezvoltării sectorului, reprezentanții unităților protejate (92%) au acordat o atenție deosebită accesului la contracte publice (obligarea autorităților publice ca în planul anual de achiziții al instituției să fie prevăzut ca minim 30% din buget să fie deschis licitațiilor UPA).

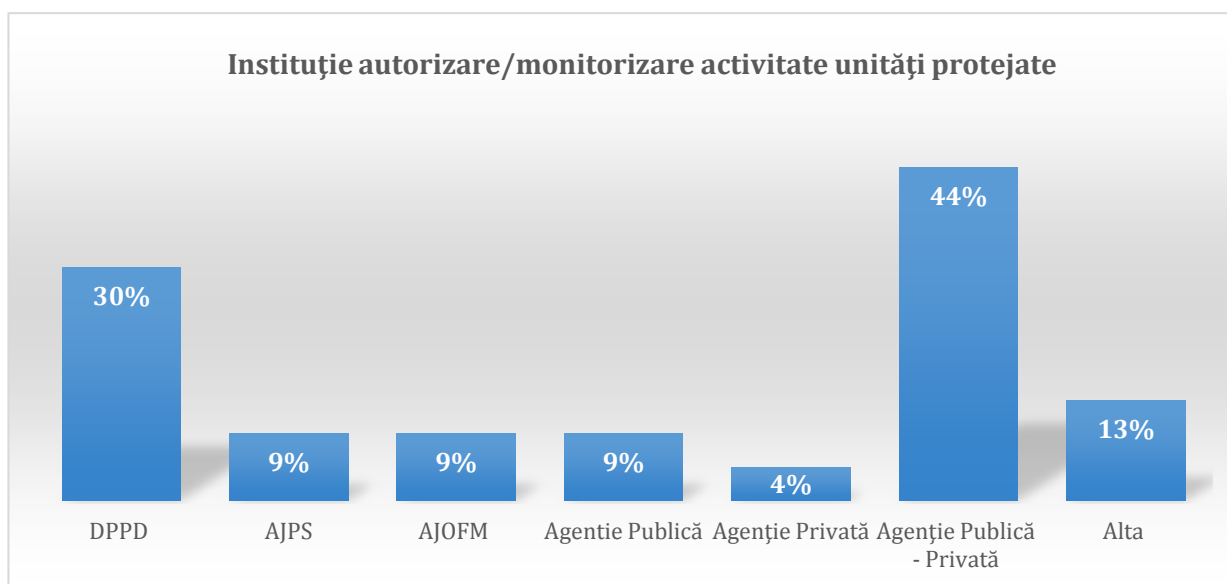
83% dintre respondenți consideră că facilitarea accesului la finanțare din fonduri nerambursabile atât pe proiecte europene, cât și de la autorități publice locale și centrale prin Legea 350/2006, reprezintă o formă de susținere pentru activitatea lor. Apoi, atât accesul la schemele de ajutor de stat și de minimis, cât și la sistemele de creditare și finanțare pentru start-up-uri și la fondul de garantare credite, după modelul creat pentru IMM-uri pot fi măsuri foarte apreciate, după cum răspund 78% și, respectiv, 70% dintre cei chestionați.

Un rezultat interesant obținut la această componentă ne indică modul în care se raportează respondenții la unitatea protejată autorizată în contextul proiectului de lege pe economie socială, atât de dezbătut în ultima perioadă. În acest sens, întrebați dacă ei consideră unitatea protejată autorizată o *întreprindere socială de inserție*, așa cum este

definită de proiectul de lege pe economie socială, 60% dintre ei au răspuns afirmativ, 13% nu o consideră astfel, iar 26% nu știu cum să se raporteze la acest nou concept.

Minusurile legislației și ale metodologiei de autorizare a unităților protejate s-au evidențiat și de această dată, 52% dintre participanți considerând că acestea nu răspund nevoilor reale de integrare socio-profesională a persoanelor cu dizabilități.

În contextul identificării, de-a lungul timpului, a multor probleme legate de autorizarea și funcționarea unităților protejate din România, prin intermediul acestei cercetări, ne-am dorit să documentăm opiniile participanților în legătură cu instituția care ar trebui să își asume rolul de monitor al UPA. Rezultatele obținute ne arată că 44% dintre cei incluși în cercetare consideră că acest rol ar trebui să-l aibă o agenție publică-privată care să finanțeze și proiecte din fondurile care se colectează în prezent la bugetul de stat pe taxa de neangajare a persoanelor cu dizabilități, conform Legii 448/2006, iar 30% apreciază că acest rol ar trebui să-l aibă în continuare Direcția Protecția Persoanelor cu Dizabilități din cadrul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice.

În contextul în care în anul 2013, din taxa de neangajare a persoanelor cu dizabilități s-a colectat, la nivel național, suma de **159,804,842 lei**, sumă care a fost virată direct în bugetul de stat, conform datelor ANAF, am găsit oportun de a sonda opinia reprezentanților unităților protejate cu privire la constituirea unui fond dedicat integrării socio-profesionale a persoanelor cu dizabilități. Astfel, 82% dintre participanții la cercetare au răspuns pozitiv, semn că aceasta ar fi o măsură corectă și eficientă, care ar

contribui în mod direct și semnificativ la creșterea gradului de ocupare în muncă a persoanelor cu dizabilități din România.

Aprofundând problematica, am constatat că participanții la studiu sunt de acord ca o serie de acțiuni/servicii să fie finanțate din acest fond, după cum urmează:

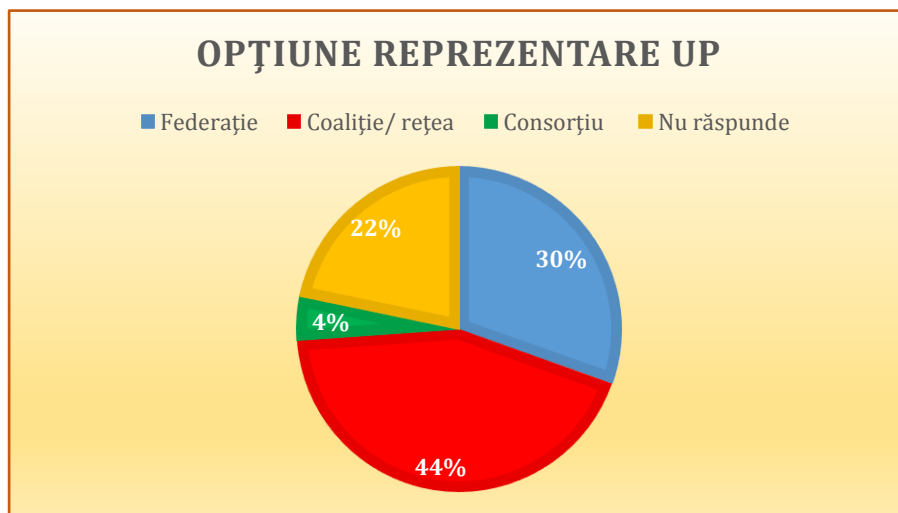
83%	Subvenții/finanțare pentru unitățile protejate autorizate pentru dezvoltare și creare de noi locuri de muncă / adaptare locuri de muncă
61%	Subvenții/finanțare pentru angajatorii de pe piața liberă a muncii pentru creare/dezvoltare/adaptare locuri de muncă pentru persoane cu dizabilități
74%	Subvenții/finanțare pentru ateliere protejate pentru dezvoltare vocațională/profesională a persoanelor cu dizabilități
48%	Subvenții/finanțare/împrumuturi pentru persoane cu dizabilități pentru inițierea/dezvoltarea unei afaceri
61%	Subvenții/finanțare pentru accesibilizare spații și locuri de muncă pentru persoane cu dizabilități
26%	Subvenții/finanțare parțială pentru participarea persoanelor cu dizabilități în tabere de recuperare
48%	Subvenții/finanțare parțială pentru dezvoltare/accesare servicii psiho-socio-medicale pentru recuperare și integrare
40%	Subvenții/finanțare parțială pentru echipamente ortopedice și alte forme de suport
26%	Finanțare pentru eliminarea barierelor arhitecturale

Deoarece nu de puține ori s-a vehiculat ideea că unele unități protejate au fost înființate doar pentru a specula oportunitățile oferite de legislație, fiind centrate exclusiv pe creșterea veniturilor, am solicitat și opinia participanților la cercetare în privința acestui lucru. Rezultatul nu a făcut decât să confirme semnalele venite din piață, astfel că 65% dintre respondenți au confirmat existența unor astfel de entități, iar restul de 35% au preferat să nu răspundă întrebării.

COMPONENTA III

Investigând nevoia unităților protejate autorizate dezvoltate de ONG-uri de a fi reprezentate de o platformă națională de lobby și advocacy specializată pe angajare protejată a persoanelor cu dizabilități, am obținut următoarele rezultate:

- **56%** consideră că dacă ar fi reprezentați la nivel național de o federație/coaliție/rețea, aceasta ar aduce o contribuție majoră în dezvoltarea unității protejate.
- **70%** apreciază că acest organism va reprezenta interesele persoanelor cu dizabilități.
- **82%** dintre reprezentanții unităților protejate autorizate ar înscrie unitatea protejată într-o astfel de entitate.
- doar **22%** dintre aceștia consideră că Rețeaua Română a Întreprinderilor Sociale de Inserție prin Activitate Economică – RISE România ar putea reprezenta și interesele unităților protejate. Aici se impune mențiunea că restul de 78% nu au oferit un răspuns negativ, ci au răspuns cu nu știu, ceea ce poate înseamna că nu sunt familiarizați cu activitatea acestei rețele.
- **22%** dintre respondenți sunt de părere că, Coaliția Economiei Sociale înființată de FDSC, ar putea reprezenta și interesele unităților protejate, 13% se declară împotriva, iar 65% nu știu sau nu răspund, de unde putem extrage concluzia că nu sunt familiarizați cu activitatea acestei coaliții.
- Cu toate acestea, **70%** dintre aceștia consideră că ar trebui realizată o formă separată de reprezentare a unităților protejate autorizate, care să ia forma unei federații, conform opiniei a 30% dintre cei chestionați, sau forma unei coaliții/rețea, după cum consideră 44% dintre aceștia.

Rezultatele obținute evidențiază că există nevoia în rândul unităților protejate autorizate, dezvoltate de ONG-uri, de a fi parte dintr-o rețea constituită la nivel național care să reprezinte interesele acestui sector, aflat în plină expansiune, după cum ne arată statisticile și, la o scară mai mică, prezenta cercetare.

4. CONCLUZII

Referitor la *profilul social al unităților protejate*, este interesant faptul că acestea încă nu și-au clarificat exact locul în sectorul economiei sociale și nu s-au identificat total cu întreprinderile de inserție. Poate că un factor important care a contribuit la această situație este și lipsa cadrului legal românesc și necunoașterea conceptelor europene. De exemplu, întrebând participanții la cercetare dacă ei consideră unitatea protejată autorizată o *întreprindere socială de inserție*, așa cum este definită de proiectul de lege pe economie socială, 13% nu o consideră astfel, iar 26% nu știu cum să se raporteze la acest nou concept.

Un alt aspect important extras din această analiză se referă la *modul în care unitățile protejate autorizate dezvoltate de ONG-uri se raportează la persoana cu dizabilități și la serviciile sociale oferite*. Rezultatele ne arată că unitățile protejate autorizate ale ONG-urilor susțin în proporție de 91% că sunt preocupate și de latura socială a activității, urmărind într-o foarte mare măsură creșterea numărului locurilor de muncă pentru persoane cu dizabilități. Investirea profitului în dezvoltarea de servicii sociale, educaționale, medicale este unul din obiectivele declarate ca prioritare de 52% dintre respondenți.

Cu toate acestea, la capitolul creare de noi facilități pentru persoanele cu dizabilități angajate, își propun să angajeze personal de suport pentru persoanele cu dizabilități doar 30% dintre respondenți, asigurarea unei mese calde în timpul programului de lucru 26% sau oferirea de servicii de recuperare 26%. După opinia noastră, crearea unor facilități suplimentare în viitor, deci mărirea componentei de asistență socială, depinde mult de suportul pe care aceste structuri de economie socială îl vor avea prin lege.

Referitor la *profilul unităților protejate autorizate înființate de ONG-uri și nivelul lor de dezvoltare*, rezultatele cercetării ne arată ca acestea manifestă în mică parte o atitudine *business*, fiind centrate în mod special pe valorificarea facilităților Legii 448/2006, fără a-și crește piața și fideliza clienții. UPA investesc în grad mic în dezvoltarea afacerii prin planificarea pe termen lung, bazată pe studii de fezabilitate (13%), studii de piață (43%), investiție de marketing și promovare eficientă. Dacă lipsește planificarea de business, lipsesc și specialiștii pe anumite domenii specifice sau poate că tocmai lipsa acestor

specialiști determină lipsa strategiei de afaceri. Oricum ar fi, constatăm numărul foarte scăzut al unor specialiști care susțin profesionalizarea business-ului precum, manager/responsabil marketing (13%), responsabil cu calitatea produselor și serviciilor (4%), agent de livrări (17%).

Așadar încă nu sunt dezvoltate strategii de marketing, vânzări și control al calității care să conducă la performarea activității economice a unităților protejate dezvoltate de ONG-uri. După opinia noastră, aceasta dovedește și faptul că UPA nu au fost înființate de ONG-uri cu scop inițial de business ci ca formă de angajare protejată, ulterior apărând necesitatea creșterii performanțelor în activitatea economică.

Cumulând aceste aspecte, considerăm că activitatea economică a unităților protejate ca având un grad de risc crescut și fiind atipică pentru domeniul economic. Recomandăm reevaluarea activității economice și fundamentarea ei, astfel încât să fie eficientizată, atragerea de specialiști în domenii economice și planificare strategică de business, astfel încât să asigure o mai mare sustenabilitate pe termen lung.

Axarea în mare parte pe activități de intermediere (91% vor să se dezvolte în următorii ani în această direcție) și pe valorificarea facilității Legii 448/2006 (82% dintre respondenți consideră că acesta este factorul principal care influențează actul vânzării), potrivit căreia unitățile protejate autorizate aparținând ONG-urilor, au dreptul de a desfășura și activități de vânzare/intermediere, cu condiția ca minim 75% din profitul obținut să fie destinat programelor de integrare socio-profesională pentru persoanele cu dizabilități din organizațiile respective), poate reprezenta un câștig, dar și un risc în același timp, deoarece dezvoltarea economică s-ar baza pe un act normativ care se poate modifica oricând. Mai mult, businessul nu ar avea o creștere planificată riguros ci una ușor speculativă, care ar dispărea odată cu retragerea oportunității achiziției de produse sau servicii de la UPA de suma care ar trebui virată la stat de către angajatori care nu au 4% dintre angajați persoane cu dizabilități.

De asemenea, raportat la factorii care influențează actul vânzării, observăm că în top, cu 82% dintre răspunsuri, se află „avantajul nișei de piață dată de Legea 448/2006” și ”prețul oferat”, iar la polul opus ”povestea”, care din păcate vinde doar în procent de 10%. Acest lucru demonstrează, pe de o parte, vulnerabilitatea și riscul major în care își derulează activitatea unitățile protejate și anume dependența actului de vânzare de o facilitate non-fiscală prevăzută de legislație. De asemenea, putem intui și existența

situației în care nu este corect fundamentat costul de producție al produselor/serviciilor știut fiind faptul că UPA are costuri mult mai mari decât un angajator clasic, datorită diferenței de capacitate de muncă a persoanei cu dizabilități. Acest cost suplimentar în prezent nu este acoperit din bugete locale sau centrale, așa cum se întâmplă în majoritatea statelor europene, prin urmare, în lipsa altor soluții ar trebui să se regăsească în preț.

Pe de altă parte, vânzarea doar în procent de 10% a "poveștii" din spatele produselor/serviciilor oferite de UPA, arată capacitatea redusă a comunității de a cumpăra valoarea adăugată dată de ocuparea în muncă a persoanelor cu dizabilități, mentalitatea preconcepută că această categorie de persoane nu poate realiza produse de calitate sau pur și simplu, slaba informare a cetățenilor cu privire la activitatea UPA și la ceea ce reprezintă economia socială în general.

Recomandăm încercarea de a educa potențialul client de a pune preț mai mult pe "poveste" deoarece pe termen lung aceasta poate genera o schimbare de mentalitate privind utilitatea persoanei cu dizabilități. "Povestea" poate deveni și unul din factorii de fidelizare a clienților mari, alături, firește (nu în locul), de calitate, promptitudine și preț bun.

Chiar dacă majoritatea UPA afirmă că dețin o strategie de dezvoltare pe termen mediu și lung, un plan de acțiune (83%) și un plan de afacere (61%), trebuie verificată calitatea acestora și modul în care răspund dezvoltării economice reale și dacă sunt revizuite periodic în acord cu nevoile.

În ceea ce privește *facilitățile fiscale și non-fiscale*, care ar trebui să fie reglementate juridic pentru a sprijini dezvoltarea sectorului, rezultatele vin să confirme concluziile altor cercetări și dezbateri în domeniu, atrăgând atenția asupra importanței creării unui mediu propice dezvoltării unităților protejate autorizate dezvoltate de ONG-uri, în calitate de soluții viabile pentru angajarea persoanelor cu dizabilități.

Având în vedere că una din sursele de finanțare pentru ocuparea în muncă a persoanelor cu dizabilități ar putea fi taxa colectată la bugetul de stat de la angajatorii care nu au angajat această categorie de persoane (ex. în 2013 statul a încasat **159,804,842 lei**), din cercetare a reieșit că 82% dintre respondenți susțin că banii ar trebui utilizați în scopul în care sunt colectați, iar gestionarea acestora poate fi realizată de o agenție publică – privată, așa cum au propus majoritatea celor chestionați. ADV România

militează de ceva timp pentru această idee, tocmai de aceea invităm din nou mediul politic și autoritățile să ia măsuri de constituire a fondului de solidaritate, astfel încât agentul economic să nu fie de fapt suprataxat sub pretextul neangajării în muncă a persoanei cu dizabilități și banii colectați să servească în mod evident scopul declarat.

De asemenea, rezultatele obținute evidențiază că există nevoia în rândul unităților protejate autorizate dezvoltate de ONG-uri de a fi parte dintr-o *rețea distinctă* (conform opiniei a 70% dintre respondenți), constituită sub formă de coaliție la nivel național, care să reprezinte interesele acestui sector, aflat în plină expansiune.

BIBLIOGRAFIE

Achiței, A., Vîlcu, V., Munteanu, M., Drelea, A., Sauciuc, M., Marian, R., Ispas, C., Grosu, O., Garavani, A. (2011). Manual „Experiențe de Economie Socială”, Fundația „Alături de Voi” România.

Barna, C. (2014). Atlasul Economiei Sociale, Fundația Pentru Dezvoltarea Societății Civile, București.

Direcția Generală Protecția Persoanelor cu Handicap. (2012). Raportul tematic național *Campania națională de verificare a respectării prevederilor Legii nr. 448/2006, privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, cu notificările și completările ulterioare.*

Iorga, E., Ercuș, L. (2011). Diagnoză cu privire la mediul de angajare pentru persoanele cu dizabilități, Institutul pentru Politici Publice, București.

Fundația „Alături de Voi” România. (2011). Raport de cercetare - Politici, practici și tendințe în economia socială în România și Uniunea Europeană în Ansamblu.

Coaliția pentru Economia Socială. (Iunie, 2014). Notă adresată Dnei Ministru Rovana Plumb, Ministrul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice - Propuneri de îmbunătățire a proiectului de lege L14/2014 privind economia socială.

Proiectul de lege al Economiei Sociale. (2014). România.

Mulțumim tuturor reprezentanților unităților protejate autorizate pentru amabilitatea de a completa chestionarul și de a fi parte din acest demers!

U.P. ABILITAS din cadrul Asociației ESPERANDO, Baia-Mare

U.P. ABILITĂȚI MANUALE din cadrul Asociației Române Pentru Persoane cu Handicap Mintal – filiala Mediaș

U.P. ALL DESIGN din cadrul Fundației „Alături de Voi” România, Centrul Constanța

U.P. AMICII din cadrul Asociației pentru Persoane cu Dizabilități Fizice „Sf. Haralambie”, Brașov

U.P. ASSOC – II din cadrul Asociației Profesionale Neguvernamentale de Asistență Socială, Baia Mare

U.P. BŪZAMAG din cadrul Asociației Szentkereszty Stephanie, Tg. Secuiesc

U.P. CUTEZĂTORII din cadrul Asociației C.S.P.H.N. CUTEZĂTORII, Hunedoara

U.P. DEPARTAMENTUL QUALITY-MANAGEMENT&RESELLER din cadrul Asociației D’Apetresii, Oradea

U.P. DIVERS PRODUCT din cadrul Fundației „Alături de Voi” România, Centrul Mureș

U.P. EMMANUEL din cadrul Fundației Mâini Dibace, Tg. Mureș

U.P. EURO-PARTENER din cadrul Asociației Filiala „Sfântul Ștefan” a L.N.O.P.H.C.M. Bârlad

U.P. HUMANITY din cadrul Asociației Umanitare „IMPREUNĂ PENTRU EI”, Baia Mare

U.P. ÎMPREUNĂ din cadrul Asociației de Sprijin a Copiilor cu Handicap Fizic–România, Filiala Argeș, Pitești

U.P. MOTIVATION din cadrul Fundației MOTIVATION România, com. Cornetu, jud. Ifov

U.P. NARGO din cadrul Asociației NARGOLINE, București

U.P. PENTRU VOI din cadrul Fundației „Pentru Voi”, Timișoara

U.P. PRIMUL PAS din cadrul Asociației Phoenix-Speranța, Mediaș

U.P. PROFINEV-MASAJ din cadrul Asociației Nevăzătorilor din România - Filiala Brașov

U.P. SERVICII-COMERȚ din cadrul Asociației SPLENDID, Ploiești

U.P. SPĂLĂTORIE ȘI CURĂȚĂTORIE ECOLOGICĂ din cadrul Asociației Caritas Mitropolitan Greco-Catolic, Blaj

U.P. SPERANȚA din cadrul Asociației Handicapaților Psihici, Bistrița - Năsăud

U.P. SPERANȚA din cadrul Fundației pentru Dezvoltare Locală Speranța, Tg. Neamț

U.P. UTIL DECO din cadrul Fundației „Alături de Voi” România, Centrul Național Iași

U.P. NAZARCEA GRUP - DGASPC Sector 1 București